

MAGYAR LAPON

X. évfolyam, 172 (2734) szám

KERESZTÉNY POLITIKAI NAPILAP

Nagyvárad, — 1941 július 29

Kiev körül egyre erősödik a német támadás

Amerika hadiállapotba helyezte Hawaii és Fülöp-szigeteket. A japán császár jelenlétében ratifikálták a Japán és Indokina között létrejött egyezményt. — Anglia és Finnország között megszakadtak a diplomáciai kapcsolatok.

Ismételt nagy légitámadás Moszkva ellen

Budapestről jelenti a MTI: A Pest írja: Zürichbe érkezett jelentések szerint, a mára virradó éjjel újabb légitámadás volt Moszkva ellen. A jelentések arról szólnak, hogy mintegy ötven gép ért az esti órákban Moszkva fölé.

A német és a finn csapatok a Ladoga és az Onega tó között, a szovjet csapatok szívós ellenállásával szemben is folytatják előnyomulásukat Petrovavodszk felé. Szmolenszki felé a csata változatlan hevességgel folyik. A német támadás Kiev körül egyre erősödik.

Helsinki-ből jelenti a NTI: Az angol hírszolgálat szerint megszakadtak a diplomáciai kapcsolatok Finnország és Anglia között. Bár finn részről ezidáig erről nem tettek közlést, beismerik, hogy a megjelölt lépések folyamatosan vannak és közölték, hogy ebben a tárgyban még kedden délelőtt hivatalos nyilat-

kozati várható. Egy angol hírszolgálati irodának erre vonatkozó jelentése elébe vág a már hosszabb idő óta várható fejlődésnek és tartalmilag sem felel meg a valódi tényállásnak. Az angol hírszolgálati iroda jelentése így hangzott: Finnország követelte a Nagybritanniával fennálló diplomáciai kapcsolatok megszakítását. MTI

nak petróleummal való ellátását megbénítsa. (MTI.)

KILENC ÓRÁN AT SZÁZ JAPÁN REPÜLŐGÉP BOMBAZTA CSUNGKINGOT

Sanghájból jelenti a NTI. Hétfőn több, mint száz japán repülőgép bombázta Csungkingot, valamint az ettől nyugatra fekvő Selint, Singix, Nekiang és Luszen támaszpontokat.

Csungking ellen eddig a leghosszabb légitámadást intézték, amennyiben a japán repülőgépek kilenc órán át egymást követő hullámokban támadtak. A csungkingi légvédelem nem lépett működésbe, ehelyett azonban most először szállottak fel újból a kínai repülőgépek. Japán jelentés szerint a 12 megfigyelt kínai repülőgépből három lelőttek. (MTI.)

A japán ellenzár megnehezíti Amerika nyersanyag utánpótlását

Rómából jelenti a Stefani. Hanoi-ból jelentik, hogy japán csapatok szállottak partra. A japán katonai lépésekkel egyidejűen, gazdasági ellenrendszabályokat foganatosítottak Angliával és Amerikával szemben. Mint Rómában ezzel kapcsolatban megjegyzi, az angol-szász hatalmak által hozott gazdasági szankciókkal azt remélik, hogy módosíthatják az események fejlődését a Távolkeleten és utját szedik a Japán nemzet hatalmas lendületének. Helyesféle rendszabályokkal azonban nem lehet feltartóztatni a történelem folyását.

London és Wasington azt hitte, hogy japánnak nem áll rendelkezésére több nyersanyag a háboru tolytatására. Nem vetették számot azzal, hogy ezek a nyersanyagok bőségben találhatók a Japán ellen-örzés alatt álló területeken.

Az angolszászok nem vették tekintetbe azt a kárt, amelyet Japán az ellenzár fokozásával iparuknak okoz. Nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy az Egyesült Államok és Anglia számára a nélkülözhetetlen nyersanyagtermékek nagyrésze a Távolkeletről származik és a Japán ellenzárra megakadályozhatók ezek szállítása. Ezek a nyersanyagtermelő vidékek a japán hajóhad hatósugarán belül terülnek el.

Japán megkezdte berendezkedését Indokínában

Zürichből jelenti (Bud. Tud.): A Neue Zürcher Zeitung Tokióból jelenti, hogy a japán titkos tanács rendkívüli ülésén, a császár jelenlétében ratifikálták a Japán és Indokina között létrejött egyezményt. Japánnak és Indokínának közös védelmi tervére vonatkozóan. (MTI.)

Sanghából jelenti (NTI): Mint Honanból hivatalosan közölték, kedden reggel megkezdődött a japán csapatok partraszállása Camjank öböljéről északra. A hivatalos közlemény ezenkívül beszámol arról, hogy összesen nyolc repülőteret, köztük a saigoni is, a japán légierő rendelkezésre bocsátották. Saigóban megtették az előkészületeket a japán csapatok elhelyezésére. A francia kereskedelmi kamara épületét a japán vezérkar és a kínai kereskedelmi kamara

épületét a japán főhadiszállás számára készítették elő.

A kikötőberendezéseket messzemenően rendelkezésre bocsátották a japán tengerészeknek. A saigoni szállodák túlszűfoltak a hét vége óta odaérkező japán tisztektől.

A lakosság bizalmatlansága az angol és a kínai pénzügyekkel szemben hétfőn odavezetett, hogy az emberek tömegesen ostromolták meg a bankok pénztárait. Ezért kénytelenek voltak a pénzkifizetések fejenkénti összegét ötszáz piasterre korlátozni. (MTI.)

Zürichből jelenti (Bud. Tud.): A Neue Zürcher Zeitung vichy-i tudósítója jelenti, hogy Japán és Franciaország között létrejött megállapodás végrehajtásának részleteiről tárgyalást folytattak, amely megegyezésre vezetett.

Rómában igen komolynak tekintik az indokinai konfliktust

Zürichből jelenti a Bud. Tud.: A Die Tat római tudósítója jelenti, hogy római politikai körökben továbbra is igen komolynak tekintik az indokinai konfliktust és számolni kell azzal, hogy összetűzés robban ki Japán és az angolszász hatalmak között. A Stampa megállapítja, hogy Indokina megszállása igen súlyos csapás az angolszász hatalmakra távolkeleti pozi-

ciójuk szempontjából. A szankciók egyelőre csupán gazdasági természetűek ugyan, de a valóságban a hidakat lerombolták és az angolszász hatalmak és japán között a szakadék mind szélesebbé és mélyebbé válik. Hozzájárul még az a tény, hogy az Egyesült Államok a Fülöp-szigeteket hadiállapotba helyezte és arra törekszik, hogy Japán-

Vichyben aláírták a francia-japán egyezmény jegyzőkönyvét

Bernből jelenti: Vichyből jelenti az OFI: 29-én, kedden 11 órakor a külügyi államtitkár dolgozószobájában a francia kormány részéről mint leljhatalmu megbízott Darlan tengernagy helyettes miniszterelnök; a japán kormány részéről Cato franciaországi japán nagykövét aláírták a francia-japán egyezmény jegyzőkönyvét.

A jegyzőkönyv szövege a következő: A francia kormány és a birodalmi japán kormány tekintettel a jelenlegi nemzetközi helyzetre, arra az esetre, ha Francia Indokina biztonságát fenyegetik, Kelet-Ázsia nyugalmának és saját biztonságának megóvására egyrészt Japán kötelezi magát Franciaország tá-

volkeleti jogainak és érdekeinek tiszteletben tartására, valamint Francia-Indokina valamennyi részében való biztosítására, másrészt pedig Franciaország kötelezi magát arra, hogy nem tárgyal harmadik állammal, vagy nem köt vele olyan egyezményt, vagy szövetséget, amelynek célja közvetve, vagy közvetlenül Japán ellen irányuló politikai, gazdasági, vagy katonai együttműködés, amennyiben ez ellentétben áll a következő megállapodásokkal:

1. A két kormány Indokina megvédelmezésére katonai együttműködésre kötelezi magát.
2. A részlet intézkedéseket a jegyzőkönyv értelmében külön me-

Nizzad? Hofer
HINTÓPOR
50 és 90 filléres dobozokban

állapodásokkal szabályozzák.

3. E megegyezés rendelkezései addig maradnak érvényben, amíg a gyakorlati alkalmazásukat megindító körülmények fennállnak.

A jelen jegyzőkönyv a mai napra lép életbe és két példányban, francia és japán nyelven állították ki. (MTI)

AZ AMERIKAI BEFAGYASZTÁS NEM VONATKOZIK JAPAN HAJÓKRA

Washingtonból jelenti a NTL. Sumner Welles helyettes külügyminiszter megígérte No mura japán nagykövetnek, hogy Roosevelt befagyasztási rendelete nem érinti a japán hajókat és azokat a japán hajókat, amelyek befutnak az Egyesült Államok kikötőibe, az eddigi feltételek mellett kezelik. Jelenleg mintegy negyven japán hajó várakozik az amerikai vizeken kívül, közöttük a Tatu Maru személyszállító gőzös, sok amerikai állampolgárral a fedélzetén. Az Associated Press szerint azt hiszik, hogy ezek a hajók fel fogják keresni az USA kikötőket és ott üzemanyagokat vesznek fel. (MTI)

A SZOVJET KATONAI BIZOTTSÁGA SUMNER WELLESNÉL

Washingtonból jelenti a MTI. Sumner Welles hétfőn fogadta lord Halifaxot, majd a szovjet katonai bizottságot, amely azután az amerikai vezérkarral kezdte meg tanácskozásait. A külügyi államtitkár a hétfői sajtóértekezleten kijelentette, hogy az amerikai kormány örömmel üdvözölné, ha a japánellenes intézkedésekkel, a többi amerikai állam is párhuzamos intézkedéseket hozna.

A SZOVJETKIVÁNSÁGOK TULMENEK AMERIKA SZÁLLITÓKÉPESÉGEN

Washingtonból jelenti a NTL. Golicov tábornok vezetése alatt Washingtonban időről időre szovjet katonai bizottság Acheson miniszteri osztályvezetőnek, a külügyminisztériumban átnyújtotta az amerikai szállítványokra vonatkozó kivánságok összeállítását. Hír szerint a szovjetkivánságok tümemnek azon, amit az Egyesült Államok jelenleg szállíthatnak. (MTI)

SAN FRANCISCO ÖTVENMILLIÓ DOLLAR KÁRT SZENVED A JAPAN KERESKEDELEM ELMARADÁSA MIATT

Stockholmból jelenti a NTL. Sanfranciscói gazdasági körök véleménye szerint Roosevelt rendelkezése értelmében a kereskedelmi kapcsolatok Japánnal egyik napról a másikra megszűnnek. Ennek következtében csupán San Francisco kikötője évi 50 millió dollár kárt szenved. (MTI)

STANLEY AZ AMERIKAI FLOTTA ATLANTI ÓCEANI GYŐZELMÉRŐL ÁLMODIK

Washingtonból jelenti a NTL. Stanley tengernagy, a tengerészeti vezérkar főnöke beszédet mondott, amelyben hangsúlyozta, hogy Angliát el kell látni a szükséges áruval. Az amerikai hajóhad most az Atlanti-óceánon tartózkodik — mondotta a tengernagy, — és elég erős arra, hogy megnyerje az atlanti csatát. (MTI)

Stalin napiparancsa szovjet tábornokok gyávaságáról

Helsinkiből jelenti a Stefani távirati iroda: Röviden jelentették, hogy a finn harctéren ejtett hadiszákmányban egy szovjet napiparancsot is találtak, amely rávilágít a szovjet főparancsnokságban dúló zűrzavarra. Érdekességénél fogva ezt a napiparancsot most részletesebben ismertethetjük:

A napiparancs sok szovjet alakulatot sorol fel, amelyek megfutamodtak az ellenség elől, továbbá megemlíti azoknak a katonáknak a nevét, akik rémhíreket terjesztettek és megszöktek csapattestüktől. A napiparancs gyávasággal, tudatlansággal, elpartolással, harc nélküli megadással vádolja a következő magasrangú tiszteket: Klimovszki dandártábornok a nyugati hadsereg vezérkari főnöke Grigorjev dandártábornok, összekötő

parancsnok a nyugati arcvonalon Koroplov dandártábornok, a nyugati arcvonal 4. hadseregének parancsnoka, Kosovucki dandártábornok, az északnyugati arcvonal 49. hadseregcsoportjának volt parancsnoka, Szelikov dandártábornok, a déli arcvonal 60. vadászhadosztályának volt parancsnoka, valamint Jutocskin biztos, az előbbi hadosztály volt alparancsnoka, Galaktionov dandártábornok, a déli arcvonal 30. gyalogsági hadosztályának volt parancsnoka és még néhányan. A napiparancs azzal a figyelmeztetéssel zárul, hogy a jövőben mindenfajta gyáva magatartást szigorúan megbüntetnek. A napiparancsot *Sztalin* és *Vasiliev*, a 7. hadsereg politikai biztosa írta alá. (MTI)

Megváltoztatták a törvényszéki főtárgyaláson a rendőrség előtt tett vallomásaikat a nagyszalontai és vöradi cipőbőr-spekulánsok

Nagyvárad. Saját tud kedden délután folytatta a nagyszalontai cipész és bórkereskedők árdragítási bűnperének főtárgyalását a nagyváradai törvényszék büntetőtanácsa, miután pénteken a tárgyalást a meg nem jelent szakértő miatt elnapolta.

A vádlottak közül az öngyilkossá lett *Guttmann* Ferenc kereskedőn kívül tizenkét egyén ellen indult meg az eljárás. Sorban ültek egymás mellett: *Gancz* Viktor ügynök, *Wirth* István cipőgyáros, *Lillienfeld* Géza bórkereskedősegéd, *Pellei* László, *Bakó* Gyula, *Balaton* Gyula, *Varga* András, *Balog* Lajos, *Kis* Ferenc *Farkas* István, *Débrece*ni Sándor és *Szabó* Mihály szalontai cipészek.

A vádlottak a vádirat szerint ez év március elején talphörököt adtak és vettek és ezzel árdragításra alkalmas módon üzérkedtek. Az árú *Gutt-*

mann Ferenc vette meg hatósági engedély nélkül, a közvetítést pedig *Gancz* Viktor végezte jutalék ellenében.

Miután az ügyész felolvasta a terjedelmes vádiratot, *Gancz* Viktor elsőrendű vádlott kihallgatására került a sor. A vizsgálat során *Gancz*ot 10.000 pengő óvadék ellenében ideiglenesen szabadlábra helyezték. Kihallgatása alatt határozott felkészültséggel tagadja a felsorolt vádakait, azt állítva, hogy a rendőrségen nagyon ideges volt és hogy mielőbb szabadulhasson, mindent magára vállalt. Nem érzi magát bűnösnek. Az elnök kénytelen eleje tárnai a rendőrségen tett vallomását és kemény tagadás után, csak hosszas vallatás után kezdi beismerni a valóságot, miután a keresztkérdések pergőtűzében összezavarodott.

Közös eszme volt az erdélyi kirándulás

Vallomásából lassan kibontakozik a nagyszabásúnak indult talp- és bórüzérkedés alapja. A visszacsatolás után *Wirth* István budapesti Mester-utcai cipőgyárossal közösen megállapodtak, hogy felkeresik Erdélyt és itt a budapesti Bőripari Központ által a cipészeknek kiutalt bóröket és talpakat magasabb áron összevásárolják. Első útjuk Nagyváradra vezetett, ahol érintkezésbe léptek *Guttmann* Ferenc kereskedővel, aki

hajlandó volt ismeretése és összeköttetése folytán közreműködni. Meg is kezdték a vásárlásokat, majd *Wirth* 1520 pengőt átadva neki, megbízta a további ügyletekkel.

Mindezeket hosszas vallatás után nehezen ismeri be, láthatóan védve *Wirth*et, azt állítva, hogy az 1520 pengőt anyósa adta neki almavásárlásra s csak a táviratok és üzleti levelezések felmutatása után tisztázódik valamennyire az ügy.

Munka nélkül akart keresni néhány szalontai cipész

— Intelligens ember vagyok, illegális dolgot nem követek el, — kezdi vallomását *Wirth* és olyan határozott magatartást tanúsít, mely a látszat szerint ártatlannak tünteti fel. Pontosan kitervelt védekezését azonban *Gancz* nem igazolja, úgy hogy végül is önértzetesen tiltakozik, kijelentve, hogy teljesen érthetetlennek tartja *Gancz* vallomását. Elmondja, hogy nagy megrendelést kapott és 5 kigyóbrót akart szerezni Váradon. Az üzletet *Guttmann* és *Gancz* kötötték, ő nem is ismerte nagyon őket.

— Hogyan jött Budapestről Váradra? — kérdi az elnök.
— Vonattal.
— Nem autóval *Gancz*al együtt?
— Nem. Én vonattal jöttem.

Gancz szemébe mondja, hogy igenis együtt jöttek autóval, mire *Wirth* is megzavarodik és alább hagy az önértetességgel.

A bonvolult árdragítási ügy többi ártatlannak kihallgatása lapunk zártakor még tart. Ítélet délutánra várható.

Összeül a török nemzetgyűlés

Budapestről jelenti a MTI: A Mai Nap írja: Szófiából jelentik. A török nagy nemzetgyűlés augusztus 4-én, egy hónapi nyári szünet után ismét összeül. Ugy tudják, hogy ugyanaznap a kormány ismerteti a politikai helyzet eddigi alakulását, a kormány-párt parlamenti csoportjának összefogását. Azt hiszik, hogy az ülést azután egy hónapra ismét elnapolják.

8 milliárdos nemzetvédelmi költségvetés 900 amerikai hajó építésére

Washingtonból jelenti (NTI): A képviselőház elfogadta az új kerekben nyolc milliárd dolláros nemzetvédelmi költségvetést és a szenátushoz továbbította a javaslatot. Hír szerint a javaslat hiteleket irányoz elő, mintegy kilencszáz újabb hajó építésére, egy hárommillió dolláros hadsereg felszerelésére, valamint a jelenlegi hadsereg létszámának felemelésére. (MTI)

AZ AMERIKAI SENÁTUS JÓVÁHAGYTA MAC ARTHUR KINEVEZÉSÉT

Washingtonból jelenti a NTL. A szenátus egyhangulag hozzájárult Mac Arthur tábornoknak a távolkelet amerikai hadsereg főparancsnokává történt kinevezéséhez. (MTI)

BATAVIA AZ OSTROMÁLLAPOT KÜSZÖBÉN

Tokióból jelenti a NTL. A Domei Iroda Bataviából érkezett jelentése szerint Hollandia indiai kormánya nemeszemenő teljhatalmat adott a katonai hatóságoknak, hogy szükség esetén bármikor elrendelhessek az ostromállapotot. (MTI)

HOLLANDINDIA FELMONDTA A JAPANNAI FENNÁLLOTT KÓLAJ-EGYEZMÉNYT

Sanghaiból jelenti a NTL. A Domei Iroda jelentése szerint a holland indiai kormány egyoldalúan felmondta a Japánnal fennállott kólaaj egyezményt. (MTI)

KIELESEDETT A HELYZET NEMET-ORSZAG ES BOLIVIA KÖZÖTT

Berlinből jelenti a MTI. A birodalmi kormány a bolíviai kormányhoz hétfőn újabb tiltakozó jegyzéket intézett a lapazi német követ kiutasítása miatt.

A birodalmi kormány a legelesebb tiltakozását jelentette be az ellen az eljárás ellen, mert anélkül, hogy a bolíviai kormány megkísérelte volna a tényállás tisztázását, egy harmadik hatalom lépésére hozta meg a határozatot. (MTI)

Franciaországban internálták az angolokat

Párizsból jelenti a NTL: A francia belügyminiszter elrendelte, hogy a megnevezett területen tartózkodó angoloknak el kell utazni a határmegyékbe, különösen a Cote d'Azur-ból. A Nizzában élő angoloknak napon belül el kell utazni az ország belsejében lévő nyolc megye közül abba, amelybe utalták őket.

Odessza kikötője lángokban áll

A Stalin vonal délbeszarábiai részét is áttörték

A Magyar Távirati Iroda jelenti: A vezérkar főnöke a legutóbbi napok harcainak hivatalos jelentést nem adott ki, azonban, mint a MTI értesült, a keleti arcvonalon küzdő honvéd gyorscsapatok a legutóbbi két napon újabb szép sikereket értek el és a szívósan védekező ellenséget tovább üldözik kelet felé. A magyar csapatok leküzdötték az esőzés által okozott terepnehézségeket és eloszlatták az ellenségnek azt a reményét, hogy a nehézségek nagy mértékben meglassítják előnyomulásukat. A támadó honvédek az ellenség visszahúzóztatása után annak néhány egységét teljesen szétszórta. Eközben újabb foglyokat és zsákmányt ejtettek.

Vezéri lőhadiszállás. (NTI.) A védőerőparancsnokság közli: A szmo-

lenszki csata közeledik a sikeres befejezéshez. Meghíusítottuk mindazokat a kísérleteket, amelyek arra irányultak, hogy a bezárt szovjet kötelékek megsemmisítését megakadályozzák. Ukrajnában a szövetséges csapatok rendületlenül a hátráló ellenség sarkában vannak. A finn arcvonalon a német és finn csapatok újabb tért hódítottak. Angol gépek ismét támadást intéztek német lakónegyedek ellen. Ennek megtorlásaképp a német légiőrajtaütött Londonon. A Temze-kanyartól nyugatra tüzek támadtak. Harci gépeink elsüllyesztettek egy nagyobb kereskedelmi gőzöst és egyet megromgáltak. A kelet-szkóciai part mentén a légiőrajtaütött eltalált egy ellenséges hajót. Ellenséges repülőket nem nyomultak be Németország felé. (MTI.)

A német bombázók felgyújtották Odessza kikötőjét

Berlinből jelenti a NTI. A hétfőre virradó éjjel német harci gépek több ízben bombázták Odessza kikötőjét és felgyújtották a rakodberendezéseket. Egy nagyobb kiterjedésű és több kisebb tűz mutatta a támadás hatását.

Berlin, a NTI jelenti. Egy német hadosztály Dél-Bessarábiában előnyomulva 27-én megtámadta a Stalin-vonalat. A német csapatok megtörték a bolsevikiek szívós ellenállását és elfoglaltak több erődöt, köztük egy nagy erődítményt. (MTI.)

Berlinből jelenti a NTI. 26-án Szmolenszk környékén egy szovjet zászlóalj maradvány zárt kötelékben átszökött a német csapatokhoz. A zászlóalj legtöbb katonáját csak néhány nappal ezelőtt hívták be és felszerelésük rendkívül hiányos volt. Sok katonának még puskája sem volt. (NTI.)

Berlin. (NTI.) A Mogilev környékén

bekerített szovjet kötelékek megsemmisítése 27-én is gyors ütemben haladt tovább. A foglyok száma 12.000-ról 35.000-re emelkedett. A zsákmányolt ütegek száma vasárnap megkétszereződött és eddig 250-et tesz ki. Ezenkívül újabb 250 gépkocsi került német kézre. A zsákmány többi része olyan nagy, hogy még nem lehetett áttekinteni. (MTI.)

A vörösök bekerítését a finnek is nagy győzelemmel hajtják végre

Helsinki-ből jelenti: (NTI.) Hivatalos finn részről közlik, hogy az északi arcvonalon ismét megsemmisítettek bekerített ellenséges csapatokat. Nagy zsákmányt ejtettek. A további hadműveletek tervszerűen és kedvezően folynak. A finn repülő és a léghátrítás vasárnap estig 191 szovjet gépet lőtt le. Ebben nincs benne a földön elpusztítottak és a nem teljes bizonyossággal megállapított lelővések száma. (MTI.)

HANKOTÓL NYUGATRA A FINNEK VISSZAVERTÉK A VÖRÖSÖKET

Berlin. (NTI.) 27-én a finn csapatok Hankotól nyugatra véres veszteséget okozva visszaverték a bolsevista csap-

patokat. A szovjet hiába kísérletezett a partraszállással. A vasárnapi sikeres harcokban a bolsevikiek igen nagy veszteségeket szenvedtek. Tizenhat szovjet páncélos gyújtottak fel és semmisítettek meg ezen a szakaszon. (MTI.)

Róma. (Stefani.) A Lavoro Fascistának az ukrajnai arcvonalra kiküldött különtudósítója jelenti, hogy Bessarábiában a visszafoglalt területeken a mezőgazdasági munkások a katonai hatóságok irányításával megkezdtek az aratást és a kukorica behordását. A tudósító szerint a területeken az egész állatállományt sikerült megmenteni. (NTI.)

Szőnyegekkel, párnákkal bélelt parancsnoki fészek a vörös kiserődben

Stockholm. (NTI.) A Szovjet rádióállomás — jelenti az Aftonbladet — arra szólította fel Leningrád lakosait, hogy segítsenek felkutatni azokat az egyéneket, akik 25 esztendőn keresztül elrejtették igazi ábrázatukat. Már is több embert letartóztattak és agyonlőttek. (MTI.)

Berlinből jelenti a NTI. A keleti

arcvonal déli szakaszán történt. Egy szovjet főhadnagy szökött át a németekhez és vallomásaiban a következőket mondotta:

A kiserőd parancsnoka magánál tartotta kedvesét és ezt nem bírtam tovább.

A német rohamcsapatok a páncélerődöt elfoglalták és egy szőnyeggel és párnákkal telt szobát találtak, hangu-

latvilágítással és olyan berendezési tárgyakkal, amelyek nem illettek a páncélos erődhöz. A főhadnagy elmondta, hogy a szovjet hadsereg bizonyos tisztjeinek szokásuk volt, hogy kedvesüket magukkal vitték a páncé-

Tobruknál visszavonulásra kényszerítették az olaszok az angolokat

Róma. (Stefani.) Az olasz főhadiszállás 418. közleménye: A 28-ra virradó éjjel repülőgépeink ismét bombázták La Valetta hajóhad támaszpontját. Észak-Afrikában az ellenség Tobruk szakaszán ismét támadást kísérelt meg állásaink ellen. A támadást megakadályoztuk, majd visszavonulásra kényszerítettük az ellenséget. Sollum arcvonalán tüzérségi tevékenység volt. Az ellenséges gépek újból berepültek Benghazi felé. Kelet-Afrikában Uolchefti szakaszán tüzérségi tevékenység folyt. Brit gépek bombázták Gondart. (MTI.)

ABESSZINIA EGYIK TÁMASZPONTJÁN AZ UTOLSÓ GÖLYŐIG HELYT ÁLL EGY OLASZ CSAPAT

Róma. (MTI.) Az abessziniai Uolchefti támaszpontjának olasz katonái akikről a legutóbbi hetekben a legtöbb olasz hadijelentés megemlékezik, hetek óta hősiességgel folytatnak. Mint a Stefani Iroda jelenti, az ellenség újra és újra kísérletet tesz arra, hogy megsemmisítse a maroknyi olasz csapatot, amelynek már csak néhány könnyű löveg áll rendelkezésére. Az olaszok ismétellen visszaverték a támadásokat. Az ellenséges csa-

los harcokcsikba és tehergépkocsikba. (MTI.)

LETARTÓZTATTA A VÖRÖS VEZETŐSÉG MOSZKVA TŰZOLTÓPARANCSNOKAIT

Stockholmból jelenti a NTI. Jarist Blomberget és Borstort, a moszkvai tűzoltóügyek vezetőit, — mint az Afton Bladed jelenti egy moszkvai rádió-hír alapján, — letartóztatták, mert a német támadások által okozott tüzek megfékezése során állítólag szándékos hanyagságot tanúsítottak. (MTI.)

NÉMET BOMBÁK HULLANAK TANGERBEN

Tangerből jelenti: (NTI.) Vasárnap sok angol család hagyta el Spanyol Marokkót és Gibraltárba ment. Az angolok nagyrésze Tangerben lakott. (MTI.)

GIBRALTÁRBA MENEKÜLNEK A SPANYOLMAROKKÓI ANGOLOK

Tangerből jelenti a NTI. Vasárnap sok angol család hagyta el Spanyol-Marokkót és Gibraltárba ment. Az angolok nagy része Tangerben lakott. (MTI.)

Róma. A Stefani Iroda különtudósítója jelenti, hogy az olasz gyorsnászadók és az ellenséges könnyű hadihajók közt lezajlott egyik ütközetben eltaláltak egy angol rombolót. Olasz felderítők megállapították, hogy a legénység vízrebocsátotta a mentőcsónakokat és elhagyta a hajót. (MTI.)

Roosevelt külső indítók előidézésével akarja az amerikaiakban felkelteni a háborús lázat

Berlinből jelenti a NTI. Roosevelt a háborús uszító a West Point megtorpedozását szerelmé. Ilyen címmel közöl jelentést a Berliner Börzenzeitung Liesszabonból. Dorothy Thomson ismert amerikai németellenes újságíró, bizalmas beszélgetés folyamán kijelentette, hogy Roosevelt a háborút kívánja. E cél elérésében sok nehézséggel találja magát szemben.

Az elnök külső indítók előidézésére törekszik, hogy az amerikai népben felkelte a háborús lázat.

Kijelentette, hogy Roosevelt örömmel fogadná, ha megtorpedóznák a West Point gőzöst, amelynek fedélzetén a Németországból elutazott amerikai konzuli hivatalnokok tartózkodnak. (MTI.)

Zárolják a Mandzsuriában lévő amerikai és angol vagyont

Hszinking. (NTI.) Mandzsuko kormánya hétfőn közölte, hogy híven a Japánhoz fűződő elválaszthatatlan barátság alapelveihez, elhatározta a Mandzsuriában lévő valamennyi amerikai és angol vagyont zárolását. (MTI.)

liai köztársaság elnöke, a finn renegát Kuusinen már a szovjet bizalmát is elvesztette. Hadseregét, amellyel az 1939/40-es háborúban hazája ellen harcolt feloszlatták és öt évet alatt tartják.

Tókióból jelenti a NTI. A japán kormány Hongkongot is felvette azoknak az államoknak a jegyzékébe, amelyeknek vagyonát zár alá vették. Hasonló intézkedéseket tesznek Holland-Indiával szemben is. Tokióban félhivatalosan kijelentették, hogy Japán liquidálja a kereskedelmi kapcsolatát Amerikával és Angliával és a gazdasági árucserforgalmat a yen-blokk államokkal erősíti meg, valamint azokkal az államokkal, amelyek a keltáziái gazdasági területeit foglalnak állást. (MTI.)

MIÉRT KELLETT MAGASRANGÚ TISZTEKET LETARTÓZTATNI A MEGNEM SZÁLLT FRANCIAORSZÁGBAN

Vichyből jelenti a MTI. Külföldön napvilágot látott az a hír, hogy a megmenekült Franciaországban magasrangú katonatiszteket tartóztattak le. Illetékes helyen kijelentették, hogy a letartóztatásokra a francia kormány utasításainak keretében került sor. Jól értesült körökben rámutatnak arra, hogy a fegyelmetlenséget nem lehetett tűrni és a letartóztatott magasrangú tisztek, multjuk miatt kerültek ebbe a helyzetbe.

Helsinki-ből jelenti a MTI. Hétfőn vált ismeretessé, hogy a szovjetkaré-

KELET GALICIA

**Ezer év történelmi emlékei elevenednek meg
honvédeink nyomában**

A Szovjet elleni új harcra való felkészülés során ismét időszerűvé vált problémák sorában fontos helyet foglal el Keletgalícia kérdése is. Magyar szempontból fokozott jelentőséget kell tulajdonítani neki, mert közvetlenül szomszédos hazánkkal és a Kárpátok gerincéről elindult honvéd gyorscsapatok Keletgaliciában törték meg a vöröshadsereg veltük szemben álló szárnyának ellenállását, leszorítva a szárnyat a podoliai síkságra és innen az ukránjai fensíkra.

A régi Halics és Lodomeria területére több mint ezer év óta ütközöpontra volt a vele szomszédos nemzetek hódítási vágyának és a magyarság is már a honfoglalás előtt megismerte, amikor Árpád hadai rajta keresztül vonultak a vereckei szoros felé. A középkorban hosszú időn át orosz befolyás alatt állott, de az Árpád-házi magyar királyok is több ízben foglalták el átmenetileg. Az orosz uralmat a tatárjárás szakította meg 1241-ben. A tatárulást litván uralom váltotta fel, majd a terület dinasztikus összeházasodás révén a lengyeleké lett. Közben, 1370-től 1386-ig Nagy Lajos magyar és lengyel király jogára alatt — Lengyelországból kihasználva — újból közvetlenül hazánkhoz volt közelebb, de midőn a magyar-lengyel perszonál-unió 16 évi fennállása után 1386-ban felbomlott, a különvált Lengyelország magával rántotta Halicsot és Lodomeriát is, melyek Lengyelország melléktartományai maradtak egészen az 1772. évi első felosztásig. E tartományok túlnyomórészt rutén lakossága a lengyel uralom hosszú évszázadai alatt állandóan forrongott, de mivel a rutén paraszt a lengyel, vagy legalább is lengyellé asszimilálódott nagybirtokossal került szembe, elégedetlenség eleinte túlnyomórésztben szociális természetű volt és mint ilyenkor általában történni szokott, a nemzetiségi öntudat kifejlődését is elsősorban a gazdasági elnyomás segítette elő.

Mária Terézia baljóslatu szavai

Mária Terézia helyett József trónörökös — a későbbi II. József császár a magyar királyság nevében emelt igényt Galícia birtokára, a középkori magyar uralom jogcímén, de mégis Ausztriához csatolta az új szerződést és csupán a még Zsigmond királyunk által 1412-ben Wladislaw lengyel királynak 37.000 garasért zálogba adott szépei városok kerültek vissza Magyarországhoz. Maga Mária Terézia csak hosszas vonakodás után hagyta jóvá a Lengyelország első felosztására vonatkozó orosz-porosz-osztrák szerződést és a három uralkodóház bünhődését sejtető baljóslatu szavak kíséretében írta azt alá. A magyar törvényhozás ismétellen sürgette a középkorban Magyarországhoz csatolt részek visszacsatolását, így az 1791., 1825—27., 1839—40 és 1843—44. évi országgyűlésen, de eredménytelenül.

A lengyelek és a rutének harca az osztrák császárságon belül is folytatódott, még mindig inkább szociális, mint nemzeti színezettel, elsősorban a változatlanul megmaradt egyenlőtlen birtokmegosztás következtében, mert a föld négyötöde Keletgaliciá-

ban és a lengyelek tulajdona volt. Az 1846-iki rutén parasztlázadást csak nagy harcok árán tudták leverni a lengyel birtokosok segítségével siető osztrák csapatok. A lengyelek a tartományi önkormányzat révén egész Galiciára kiterjesztették uralmukat, megátolva a rutén népelem nemzeti és szociális felemelkedését. A rutének ezzel szemben Galícia kettéosztásáért küzdöttek, hogy Keletgaliciából Lemberg székhellyel külön tartomány legyen, a lengyelek pedig érik be a nyugati résszel és Krakókba tegyék át annak székhelyét.

Az osztrák kormányhatalom átmenetileg a ruténnel szövődött a lengyelekkel szemben és már úgy látszott, hogy vége az osztatlan Galiciának, amikor az 1867-es kiegyezés

után id. Andrássy Gyula gróf akkori külügyminiszter sietett a szorongató lengyelek segítségére, megakadályozva Galícia kettéosztását.

Eltől kezdve a lengyelek fokozatosan tért hódítottak a nekik teljesen kiszolgáltatott Keletgaliciában és míg az 1880. évi népszámlálás szerint még csak 28.1%-át tették itt a lakosságnak, arányuk 1910-ig 39.7%-ára emelkedett. Igaz, hogy ebben nagy része volt a népesség jóval több, mint 10%-ára rugó zsidóságnak is, mely jiddis-német anyanyelvű ellenére 1910-ig mind kizárólagosan lengyel társalgási nyelvűnek vallotta magát. (Érdekese, hogy 1920-tól kezdve a feltámadt Lengyelországban viszont egyre kevesebb zsidó vallotta magát lengyel anyanyelvűnek.)

Kelet-Galicia: a pán-ukrán törekvések melegágya

Keletgalicia azonban így is melegágya maradt a pán-ukrán törekvéseknek, melyek a cári Oroszbirodalom egységét is veszélyeztették, ezért nagy orosz propagandával igyekeztek a keletgalicai rutén pártok közé éket verni, de sikertelenül.

Az 1918 őszi összeomlások Keletgaliciában átmenetileg az ukránok ragadták magukhoz a hatalmat és a lengbergi ukrán nemzeti tanács a bukovinai rutének kiküldöttjeivel együtt követelte, hogy Keletgalicia és Eszszakbukovina az Oroszbirodalomtól elszakadt Ukrán államhoz csatlakozhassék. Ukrajna azonban központi hatalmak csapatainak kivonulása után a bolsevikiek hatalmába és így ismét moszkvai uralom alá került, Bukovint pedig román csapatok szállták meg, így a keletgalicai ukránok kizárólag a maguk erejére voltak utalva az újjászületett Lengyelországgal szemben. A lengyel hadak azonban még így is csak több mint

fél-százados váltakozó sikerű küzdelem után tudták teljesen letörni a keletgalicai szabadságharcok ellenállását.

Az akkor virágkorukat élő entente hatalmak csak azzal a kikötéssel járultak hozzá Keletgaliciának Lengyelországba való bekebelezéséhez, ha Lengyelország annak széleskörű önkormányzatot ad. Lengyel részről erre nézve ünnepélyes ígéretet is tettek és az 1922. szeptember 26-iki törvény a keletgalicai Lwów (Lemberg) Stanislawów (Stanislaw) és Tarnopol vajdaságoknak bizonyos szűkített önkormányzatot biztosított is, de ezt a törvényt a lengyelek soha nem hajtották végre, az entente hatalmak és a „Nemzetek Szövetsége” pedig éppen oly kevéssé törődött azzal, hogy Keletgalicia jogaihoz jusson, mint ahogyan nem szorgalmazta a csehek-nél sem a kárpátaljai magyar-rutén területnek kikötött önkormányzat megvalósítását.

Németország felkarolja az ukrán ügyet

Annál többet törődtek a németek minden ukrán törekvéssel, mely a németek kezében már az elmúlt 20 év alatt is, úgy a lengyelek, mint az oroszok ellen nagyon hatékony fegyvernek bizonyult. Csak az 1939 év augusztusi német-szovjet paktum adott átmenetileg más irányt ennek a kettős játszmának és a lengyelek veresége nyomán újra fellángolt ukrán mozgalmaknak a vörös hadsereg szeptembervégi bevonulása vetett véget. Már 1939 október 22-én — alig egy hónappal a vörös megszállás után — bolsevik terror alatt megtartották az u. n. általános nemzetgyűlést, melyen a „Nyugat-Ukrajna” nemzetgyűlése Lembergben ült össze és kimondta az Ukrán szovjetállamhoz való csatlakozást, innálal formailag is beolvadt a Tanácsköztársaságok szövetségébe. Ez a „Nyugat-Ukrajna” magában foglalta Lengyelország összes Szovjet érdektérbe került ukrán lakta területeit, tehát Stanislaw és Tarnopol vajdaságokon kívül a lengbergi vajdaság keleti részét, továbbá a volhiniai vajdaságot és a poléziai vajdaság déli felét. Adatai ezért csak

megközelítő pontossággal lehetett kiszámítani, mert a német-szovjet érdektér még városokat is kettészelt, mint például a monarchia hadai által 1914—15-iki harcokban oly legendás hősiességgel védett Przemyśl, Polesiát, viszont elválasztotta az ukrán és fehérorosz területek között, — amint azonban csak nagy vonásokban vázoltak az új térképek.

Az egész „Nyugat-Ukrajna” területe kb. 90.000 négyzetkilométer volt az 1931. évi utolsó lengyel népszámlálás szerint, mintegy 7½ millió lakossal és csatlakozásával a Szovjet-unió Ukrán tagállamának területe 445 ezer négyzetkilométerről 535 ezerre nőtt, lélekszáma pedig — az utolsó évtizedek természetes szaporodását Nyugatukrajnában félmillióra tevé — 31 millióról 39 millióra emelkedett, amihez 1940 őszén a Romániából elszakított Északbukovina és Beszarabia ukrán többségű három megyéje járult. (Beszarabia többi 6 román többségű megyéjéből és az addig az Ukrán tagállam keretébe tartozó moldvai tanácsköztársaságból a

Szovjetunió külön Moldován tagállamát alakították meg.

Magá a Szovjet érdektérbe került Keletgalicia területe mintegy 50 ezer négyzetkilométer volt, az 1931. évi lengyel népszámlálás szerint több mint 5 millió lakossal. Ebből lengyel részről 39.8%-ot mutattak ki lengyel anyanyelvűnek, összesen 52.2%-ot pedig ukránnak, illetve ruténnek. (A lengyel anyanyelvű statisztika ugyanis 1931-ben külön vette számba a rutén anyanyelvűeket az ukránoké. tól, hogy legalább viszonylagos lengyel többség létszámát kelte a dél-keleti vajdaságokban is.) Sőt a zsidók is megosztottak jiddis és héber anyanyelvűek között, de e kettő együttesen sem tekte ki többet a lakosság 7.2%-át. Vallási alapon azonban a lakosság 59.6%-a tartozott az ukrán nemzeti jellegű görög katolikus egyházhoz (a görögkeletiek száma itt elenyésző), 10.5%-uk volt izraelita és csak 29.1% római katolikus tekinthető — kevés kivétellel — törzsköcs lengyelnek.

Keletgalicia 5 millió lakosából tehát — vallási alapon számítva — mintegy 3 millió ukrán, másfélmillió lengyel és félmillió zsidó.

A 3 keletgalicai vajdaság közül a német-szovjet érdektérrel kettészelt lengbergi vajdaságból a Szovjetnek jutott részen mintegy 2 millió ember élt. Ebből lengyel anyanyelvű 900 ezer (45%), ukrán és rutén szintén körülbelül ugyanennyi, de római katolikus csak 650 ezer (32%), míg görög katolikus 1.080.000 (54%), az izraelitáké pedig 260 ezer (13%). Ezt a vajdaságot most a német csapatok foglalták el a vörös hadseregtől bevonulásuk után az ukrán propaganda szólat meg a lengbergi rádióban. (Peki.)

SZINHÁZ

A SZIGLIGETI SZINHÁZ MŰVESZEI- NEK VIDÁM ESTJE A REFORMATUS KULTURPALOTÁBAN

Több, mint hat hete, hogy a Szigligeti Színháznál kapuzárás volt. A község azóta szórakozásban hiányt szenvedett. Berengh Béla és Felhő Ervin összefogva a színház kiváló művészeivel, egy kacagó, vidám estet rendez a Református Kulturpalotában. Jurik Ica Nagyváradon nyaraló kiváló művész, egy egyfelvonásos operettben lép fel ezeken az esteken és ez már garancia arra, hogy az est művészi nivója biztosítva van. Az operett címe: Szerlem, sőtét verem. Zenéjét írta Szatmáry Endre a színház kiváló karnagy-izagatója, szövegét Felhő Ervin az ismert komikus. A darab keretén belül fellépnek még Keleti Aranka, a színház kitűnő szubrettje, ragyogó táncokkal, valamint Horváth Mici művésznő, Bihari Zoltán a színházól ismert kitűnő színész. Ezenkívül két egyfelvonásos bohózat kerül színre. „Bodriból férfi lesz” és a „Süket levante”. Az előadások augusztus 2-án szombat este 9 órakor, valamint vasárnap délután 5 órai kezdettel és este 9 órakor kezdődnek.

Jegyek elővételben a Szigligeti színház nappali pénztáránál délelőtt 10-től 1-ig és délután 4-től 7-ig minden nap. Tekintettel a nagyérdeklődésre, ajánlatos jegyekről előre gondoskodni. Az est rendezői Berengh Béla és Felhő Ervin ezután hívják meg kedves közönségüket erre a kétéjszakai kacagó, vidám estére.

Párkány László:

„Amíg a természetes anyagforrások elosztásában nem érvényesül az igazság, nem lesz igazságos világrend”

Sumner Welles igazat mondott, de nem lehet tudni, hogy kiről beszélt

1940 koratavaszán, a második világháború lázában égő európai fővárosokban kíváncsian találgatták Rooseveltt személyes megbízottjának titokzatos útjáról fel-felröppent híreit. Sumner Welles akkor Nápolyban szállt partra, a kikötőben megjelent újságírók hiába ostromolták nyilatkozatért a világ egyik lelegegységesebb diplomatáját, a keskeny ajkak zárva maradtak. Az oldalas szenzációsnak szánt beszámolóik így kimerültek az egyéni színes tudósításokban, minden komoly tartalom nélkül. A hivatalos küldött jelszava akkor az volt:

„mindent meglátni és meghallani, de semmit sem mondani.”

Róma és Berlin hűvösen, Párizs és London ideges érdeklődéssel várta a személyes megbízott érkezését.

Sumner Welles először Rómában járt akkor. Megjelent a Palazzo Veneziaában, ahol Mussolinivel tárgyalt. Kihallgatáson fogadta a Szentatyát, akinek akkor mutatta be az Egyesült Államok követét. Látogatást tett a király és császárnál, aztán Berlinbe, Párizsba és Londonba utazott, majd ismét Rómába és anélkül, hogy a sajtóostromnak engedett volna, egy szép napon hajóra szállt Nápolyban és visszaindult Washington felé. Az útról szóló jelentések szerint Rooseveltt kiküldöttje kabinjában dolgozta fel Európában szerzett anyagát és arról „négy szemközt” számolt be megbízójának.

Az európai sajtó akkor sokat példázta Wilson elnök személyes kiküldöttjének európai útját, House ezredes kudarcba fulladt kiküldetését. A cikkek végén mindig ugyanaz a kérdőjel meredt felénk:

mit látott, mit visz magával erről az útról Sumner Welles?

Ma sem tudunk semmit a jelentésről, a néma diplomata azonban néha megszólal. Megszólalásai sokszor furcsák és európai fülnek kissé, hogy úgy mondjuk érthetetlenek és szokatlannak, de hogy nem volt teljesen hiábavaló az az emlékezetes kiküldetés, bizonyítja egy mult héten elhangzott nyilatkozat, amely a következőket tartalmazta:

Semmitéle békekötés nem volna szilárd és tartós, ha nem alapulna az igazságon és jogon, valamennyi népnek egyenlő gazdasági jólétre való jogán. Mindaddig, amíg bár-

mely nép, vagy bármely kormány egymaga tartja kezében a természetes anyagforrásokat és nyersanyagokat, amelyekre minden népnek szüksége van, nem lehetséges az igazságon és békén alapuló világrend.”

Az 1939. szeptember 3-án Danzig miatt kirobbant második világháború fázisában, az oroszok elleni háboru

szórán, új elnevezést kapott. A „világ legnagyobb anyagháborúja dől el” itt és itt, olvassuk a távirati jelentésekben. Tehát eljutottunk oda, amiért a Harmadik Birodalom vezére évek hosszú során át meddő harcot vívott, számtalan beszédben követelte azt, amire Sumner Welles úr közel két évi rengeteg vér és anyagáldozat után eljutott.

Hol itt az igazság?

Európa legtöbb államában most folyik az aratás. Ebből az alkalomból mindig ünnepeket szoktak rendezni, a viszonyoknak megfelelően. Régen — a „boldog békében” — a földesurat köszöntötték, most más és nagyobb jelentősége van az aratásnak. Nem érdektelen talán, ha lapozzuk egy kicsit a statisztikai kimutatásokat, Sumner Welles nyilatkozata és a most folyó aratások során a világ terményelosztásáról. A rideg számok őszintén mutatják meg, hogy az egyes népek miként osztoznak és részesednek a világ megművelt területeiben.

A bevetett területeket 1000 négyzetkilométerben véve alapul, a helyzet a következő:

	1000 □-km	%
Franciaország, Algériával, Tunisszal és Francia Mrokkóval	371	3.3

Nagybritannia Brit-Indiai-vai, Burmával, a Dél-afrikai Unióval, Kanadával, Új-Zélanddal és az ázsiai angol gyarmatokkal	2067	18.7
Német birodalom a Cseh protektorátussal	254	2.2
Olaszország O. K. Afrikával	200	1.8
Szovjetorszoárszág	2239	20.2
Egyesült Államok	1294	11.7
Japán gyarmataival	120	1.1
Magyarország Erdély nélkül	56	0.4
Franciaország külön	211	1.9
Nagybritannia Írországgal	52	0.4

Ez a statisztika részben a gyarmatbirodalom óriási fontosságát bizonyítja. Németország Ausztriával és a Cseh protektorátussal együtt Európa legnagyobb területű és népességű állama, 87 millió lakosa van, a Föld

Vitéz Somogyvári Gyula művei:

Virágzik a mandula kötve 6— P
 Ne sárgulj, fűzfa! „ 8'50 P
 Es Mihály harcolt „ 8— P
 Mégis élünk „ 7— P
 „ fűzve „ 5— P

Kaphatók könyvosztályunkban.

népességének 4 százaléka. A Német Birodalom mégis csak 2.2 százalékban részesül a Föld megművelt területében. Ha ehhez hozzávesszük a lengyelektől megszállt területet, a részesedés 2.7 százalék, ezzel szemben a lakosság 85 millió.

Vajjon mire gondolt Sumner Welles?...

A föld legnagyobb mezőgazdasági hatalmassága Szovjetorszoárszág. — Szántóföldje több mint három és félszer akkora, mint a Német Birodalom területe a Cseh protektorátussal együtt. Nagy előnye a gyarmatbirodalommal szemben, hogy európai és ázsiai határai szorosan összefüggnek. 170 millió ember lakja a Szovjetuniót, viszont bevetett területe több mint kilencszer akkora, mint Németorszáé.

Ez a statisztika azt mutatja, hogy a Német Birodalom — Cseh protektorátussal együtt — melynek 79 millió lakosa van, pontos számítások szerint 52 millió embert tarthatna el, ha nem volna nagyszerűen fejlett ipara, amelynek termékeiért nyersanyagot kap.

A 42 milliós Franciaország 52 millió, a 179 milliós Szovjetunió 500 millió, a 11 milliós Kanada 163 millió, a 8 milliós Ausztrália 200 millió, Új-Guinea fél millió pápuától lakott szigete pedig legalább 100 millió ember tudna eltartani, pontos számítások szerint. Hova fordítják ezt a mennyiséget, kik élnek a Föld javainak tetemes mennyiségét, kinek van igaza, mikor a nyersanyag, a Föld javainak igazságos elosztását követeli? Tessék gondolkodni rajta...

De talán nem is kell. Érdekes viszont ebből a szempontból is Sumner Welles nyilatkozata, az igazságos elosztásra vonatkozóan. Ő vajjon mire gondolt?...

Bulgáriában szigorú zsidótörvény lép életbe

Berlinből jelentik: A Délkelet-európai Hírszolgálat jelenti Szófiából: A bolgár hivatalos lap legközelebbi száma közölni fogja akokat az intézkedéseket, amelyekkel a nemzetvédelemről szóló törvény értelmében végrehajtják a zsidók eltávolítását a kereskedelemről és a szabad foglalkozási ágakból. A szombati minisztertanácson elhatározott végrehajtási intézkedések, megjelenésük után nyomban életbelépnek. A rendelkezések végrehajtása után egész Bulgáriában csak 21 zsidó orvos, 20 zsidó ügyvéd, 7 zsidó fogorvos, 7 zsidó építész, 6 zsidó mérnök, 127 zsidó élelmiszerkereskedő stb. lehet. Ipari téren a zsidók csak egy textilgyárnak lehetnek tulajdonosai. (MTI.)

KICSODA BENES?

Többször volt szándékomban a nyilvánosság elé tárni azokat az adatokat, amelyek éles fényt vetnek Benes Edére, a világháború előtti szürke kis tanárra, később az agyaglábon felépült, torzszülött cseh püstkösi királyság hírhedt elnökére. Ezek az adatok most is jó szolgálatot tehetnek, mert leplezetlenül bemutatják a világháború utáni idők egyik legfurfangosabb kalandorát, Benes Edét. Benes Ede hosszú hallgatás után ezekben a napokban szólalt meg újra és mondanivalójában Magyarországot is belekeverte. Illetékes helyen már felelt nekik is és azoknak is, akik a háta mögött álljanak. Ez a néhány adat is válasz akar lenni. 1931-ben Csehszlovákiában jártam. Benes Ede ebben az időben külügyminiszter volt. Mindenki felfigyelt akkor arra az éles vitára, amely a cseh lapokban Benes és a lapkiadó Striberny között zajlott le. Benes győzedelmeskedett ugyan a világon, de nem az igazság erejével, hanem hatalmával. Striberny vádjai viszont megmaradtak örökös kérdőjeleknek a közvéleményben.

A küzdelem tetőfoka a csehszlovák szenátus egyik ülése volt. Ezen az ülésen akart Benes megsemmisítő csapást mérni Stribernyre. Ez jól felkészült a küzdelemre és adatokkal jól felszerelve jelent meg a szenátus ülésén. Szólásra jelentkezett és az adatok halmazával bizonyította, hogy

Benes másfélmilliárdnyi vagyonát nem tisztességes uton szerezte, hanem nyilvánvalóan az állam megkárosításával.

— Lehetetlenség — mondotta, — hogy egy szürke kis tanár, aki tíz évvel ezelőtt (1921) egy szál ruhában érkezett Csehszlovákiába, ilyen óriási vagyont szerezzon egyenes uton. Benes Ede védekezett úgy, ahogy tudott, de védekezésében sem bizonyító, sem meggyőző erő nem volt. Azt állította, hogy mindössze (!) nyolcszázmilliónyi a vagyona és ezt a „kis” vagyont becsületes uton szerezte. A cseh közvélemény akkor alaposan megismerte vezérét. Az esetnek azonban nem volt különösebb következménye, mert az összehazudott államnak éppen Benesre volt a legnagyobb szüksége. Ő bírta ugyanis legnagyobb mértékben az antani bizalmát. Nem sokára az eset után Benes a Népszövetség elnöke is lett!

Striberny sem buktatta meg a döntetlenül végződött párbajt. A cseh lapok pedig terjedős részletességgel tárták fel az ügy minden vonatkozását, úgy hogy mindenki megismerhette akkor Benes államférfiú nagyságát és jellemének erkölcsi tisztaságát.

Magam részéről csak annyit jegyzek meg: ez az a Benes, aki most megszólalt, akét hozzá hasonlókat keblükön melenggetnek.

Weizenkirchen M.

Frenczel Sándor

tükör és üvegcsiszolda

Tábla-üveg nagy raktár
Képkerekezés

Falburkoló üvegcsempék
gyári lerakata

Nagyvarad, Szt. János u. 44-48.

Telefon: 19-13

Belvárosi mozgóban
Mazurka
Pola Negri
oroszfárgyu nagy filmje.

Telf. 13-51. Korona Filmszínház Kossuth u.
MA **A táncosnő** MA
Az idény legkiválóbb revüfilmje.
Főszerepben: Vera Zorina.
Előadások pontosan 5, 7 és 9 órakor.

Apollo filmszínházban
Csütörtöktől a szenzációk filmje!
FRANKENSTEIN FIA
Szerdán utoljára:
AZ UJ ROKON
Kabos, Turay, Gózon

GAZDASÁGI ÉLET

Egységes alapszabályminta jelent meg a közjóléti szövetkezetek részére

(Ötödik közlemény)
26. §.

A felügyelőbizottság

felügyelőbizottság az elnökkel és helyettesével együtt öt tagból áll. A felügyelőbizottság tagjai közül egyet a földművelésügyi miniszter jelöli ki a felügyelete alatt álló és a szövetkezet területén működő hivatok, intézetek és intézmények vezetői közül. A felügyelőbizottság választott tagjait a közgyűlés első ízben egy, azontul három évi időtartamra választja meg.

A felügyelőbizottság elnöke a főispán, megyei városban a főispán által ezzel megbízott felügyelőbizottsági tag. A felügyelőbizottság elnökének helyettese a vármegyei (városi) számvevőség főnöke.

Az üléseket a felügyelőbizottság elnöke hívja össze. A tanácskozásokat az elnök vezeti. Az ülésekre valamilyen felügyelőbizottsági tagot posta útján akként kell meghívni, hogy a meghívott legalább három nappal az ülés előtt kézhez vehessék. Érvényes határozathozatalhoz legalább három tag jelenléte szükséges. A felügyelőbizottság határozatait szótöbbséggel hozza meg. Szavazategyenlőség esetén az elnök dönt.

A felügyelőbizottság tagjai fizetést nem kapnak, de készletadásuk megtérítését kérhetik.

27. §.

A felügyelőbizottság hatásköre.

A felügyelőbizottság ellenőrzi a szövetkezet ügyvezetését; evégből a szövetkezeti ügyek menetét, a szövetkezet könyveit, iratait és pénztárait bármikor megvizsgálhatja.

A felügyelőbizottság köteles a szövetkezet könyveit, iratait és pénztárát legalább negyedévenként megvizsgálni a az eredményről a legközelebbi igazgatósági ülésen jelentést tenni. Szükség esetében a könyvek megvizsgálásával szakértőt is megbízhat.

A felügyelőbizottság köteles az évi számadásokat és mérleget, valamint a nyereség felosztását tárgyaló indítványokat megvizsgálni és erről a közgyűlésnek évenként jelentést tenni. E jelentés nélkül a közgyűlés a nyereség tekintetében nem határozhat.

A felügyelőbizottság tagjai az igazgatósági üléseken megjelölhetnek szavazati joguk azonban nincs.

Ha a felügyelőbizottság hivatalos működésében a törvénybe vagy az alapszabályokba ütköző, illetőleg az

üzlettervnek meg nem felelő intézkedéseket vagy a társaság érdekeit sértő mulasztásokat vagy visszaéléseket tapasztal, köteles a közgyűlést azonnal összehívni (K. T. 195. §.) s tapasztalatairól a Felügyelőséget tájékoztatni.

28. §.

Összeférhetetlenség.

A felügyelőbizottság tagjai és az igazgatóság tagjai egymással, valamint a közjóléti szövetkezet állandó alkalmazásában álló alkalmazottaival sem fel- sem lemenő ágbeli rokonságban vagy sógorságban, valamint unokatestvérig bezárólag oldalági rokonságban vagy sógorságban nem állhatnak. Ez alól a Felügyelőség felmentést adhat.

29. §.

A szövetkezet feletti felügyeletre és ellenőrzésre vonatkozó egyes rendelkezések.

A szövetkezet hitelt csupán az Országos Népi- és Családvédelmi Alaptól vehet igénybe, illetve mástól csupán

a Felügyelőség hozzájárulásával.

A szövetkezet felett a felügyeletet a belügyminiszter általános a Felügyelőség útján, az üzletviteli szakellenőrzést pedig külön megbízott hites könyvvizsgálói vagy más hivatalos szerv útján gyakorolja.

Az illetékes szociális felügyelőt a szövetkezet közgyűlésére, igazgatósági és felügyelőbizottsági ülésére meg kell hívni. Ezekben a szociális felügyelő részt vehet és a törvénybe, az alapszabályba vagy az üzlettervbe ütköző határozatok ellen a határozat tudomására jutásától számított nyolc nap alatt óvást emelhet. Az óvással megátadott határozatot a szövetkezet a Felügyelőséghez felterjeszti. Az óvás tárgyában a Felügyelőség határoz. Az óvásnak felfüggesztő hatálya van, ha azonban a Felügyelőség határozatát a felterjesztéstől számított harminc nap alatt nem közli, a határozatot végre lehet hajtani.

30. §.

Az üzleti év.

Az üzleti év egyezik a naptári évvel. Az első üzleti év a szövetkezet bejegyzésével kezdődik, ha azonban a bejegyzés a naptári év három utolsó hónapjában történik, akkor ez a csomka év a következő évvel együtt alkot egy üzleti évet.

(Folytatjuk.)

Milyen cipőt árusíthatnak a ki nem jelölt cipőkereskedők?

A cipőkereskedők kijelölésével kapcsolatban bizonyos félreértés támadt, amennyiben egyesek úgy értelmezik a cipőkereskedők kijelöléséről szóló rendeletet, hogy a ki nem jelölt kereskedők továbbra is árusíthatják mindazokat a lábbeliket, amelyek utalvány nélkül szerezhetők be. Az utalványköteles cipőket viszont csak kijelölt kereskedők hozzák forgalomba eszerint az értelmezés szerint. A kereskedőkijelölés jogi következményeinek ez az értelmezése téves. Az arról kiadott rendelet értelmében minden bőrtalpu lábbelit egyedül és kizárólag csak kijelölt kereskedő árusíthat akár olyan bőrtalpu lábbeliről lenne szó, amely utalvány nélkül szolgáltatható ki. A ki nem jelölt kereskedők tehát bőrtalpu lábbeli forgalombahozatalával a jövőben nem foglalkozhatnak és e szempontból nem lehet különbséget tenni utalványköteles és a forgalom számára felszabadított lábbelik között.

Október másodikára halasztották Molnár Róza és Rubletzky Géza művészi tárgysorsjátékát

Nagyvárad. Saját tud. Nemrégiben nagyszerű kiállítás rendeztek Nagyváradon Molnár Róza festőművész és Rubletzky Géza szobrász. A kiállítás alatt tárgysorsjátékot indítottak az Ujságrók Nyugdíjgyűlésére javára, amelyen egy Molnár Róza festményt és Rubletzky Géza egyik bronz szobrát sorsolják ki. Ugy volt, hogy az Ujságrók Nyugdíjgyűlésére javára rendezett sorsolás a napokban lezajlik, azonban a művészi tárgysorsjátékot rendezők kérésére október másodikán, délután 6 órára halasztották el azt, hogy a sorsoláson azok is résztvehessenek, akik most nyári szabadságukat Nagyváradtól távol töltik. Nagyvárad kulturközönsége melegen karolta fel a két művészt nemes célt szolgáló tárgysorsjátékát és bizonyos, hogy azok, akik jelenleg nincsenek itthon, hazatérésük után szintén örömmel és lelkesedéssel csatlakoznak a többiekhez.

BOLSEVISTAELENES FALRAGASZOK PÁRIZSBAN. Párizsból jelentik: (NTI.) Párizsban hatalmas falragaszok hívják fel a bolsevimus elleni harcra a lakosságot.

— A francia önkéntes légióknak európai feladatot kell teljesítenie — írja Doriot a „Cri du Peuple”-ben majd megállapítja, hogy a bolsevimus elleni harc közös ügye valamennyi nemzetnek, a franciák számára pedig a legnagyobb és legfontosabb esemény a fegyverszünet óta (MTI.)

Baross Szövetség Ravata

A fakiskereskedők szakosztálya küldöttségileg kérte sérelmei orvoslását

Nagyvárad. Saját tud. A Baross Szövetségbe tömörült nagyváradai fakiskereskedők tegnap küldöttségileg jelentek meg az alispáni hivatalban Nagy János ügyvezető elnök vezetésével, hogy jogos panaszuk orvoslását kérjék. Az alispáni hivatalból az illetékes polgármesteri hivatalhoz utasították őket. Itt dr. Gyapay László helyettes polgármester fogadta a küldöttség vezetőit, akik előadták a nagyváradai keresztény fakiskereskedők panaszait:

„Hetek óta nem tudnak tűzifához jutni, üresen állnak telepeik s míg költségeik megvannak, semmiféle forgalmat nem tudnak lebonyolítani. Bárhol keresik is fel a termelőt, az azzal utasítja el őket, hogy készletet már eladta. Ha pedig a fa-nagykereskedőkhöz fordulnak, azok azért nem adnak el nekik fát, mert — mint mondják, — még nincsenek nagykereskedőkként kijelölve. Még előnytelenebbé válik a fa-kiskereskedők helyzete azért, hogy a más vármegye területén vásárolt fa Nagyváradra való szállításához a minisztériumtól kell engedélyt kérni, ami elég hosszadalmas eljárás. A megye területéről történő szállításhoz elegendő lenne a helyi erdőfelügyelőség engedélye is, de Biharmegyében nincs számbavehető mennyiségű fa, mert az erdőgazdálkodás szempontjából

értékesebb területek Romániában maradtak.”

Dr. Gyapay László helyettes polgármester meghalagatta a fakiskereskedő küldöttség vezetőinek előterjesztését és megígérte: azonnal intézkedik, hogy a kisfakiskereskedők személynként legalább néhány vagon fához jussanak, hogy az ügy általános szabályozásáig fenn tudják tartani telepeiket.

A keresztény kis-fakiskereskedők mozgalmával kapcsolatban meg kell jegyeznünk, hogy megfigyelésünk szerint a zsidó kis-fakiskereskedőknek és a keresztény cégér mögé bújt zsidóknak van fájuk. Ezeknek sikerült szállítási engedélyeket szerezniük. Ezenkívül tudomásunk van arról, hogy a zsidók nagyarányú fekete forgalmat bonyolítanak le tűzifával. Valósággal háznak árjukkal ezen a területen is, de a megszabott árnál 25 százalékkal drágábban kínálnak fát.

Nagyvárad

thj. város új utcaelnevezéseivel megjelent térkép ára: fekete nyomással 1.60 P színes nyomással 2.—

Zakar András

Tihamér püspök élete

ahogyan kortársai látták

Ara ízve 4, kötve 5 Pengő.

Királyi Magyar Egyetemi Nyomda kiadása.

Kapható könyvosztályunknál.

H I R E K

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
NAGYVÁRAD
SZILAGYI DEZSO-UTCA 5 SZAM.

ELŐFIZETÉSI ARAK: Egész évre 30.
félévre 15, egy óra 2.50 pengő
Egyes szám ára 10 fillér

Telefon: 12-27.
Postatakarékpénztári csekk számlánk
száma: 72.301.

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem
adunk vissza

MIKOR KELL SÖTÉTITENI?

A lakóházak, magánvilágítás és gépjárművek elsötétítését július 29-én 20 óra 20 perckor kell végrehajtani.

Javul a polgármester állapota. Nagyvárad. Saját tud. Részletesen beszámoltunk arról a súlyos balesetről, amely dr. Soós István polgármestert érte szovétai nyaralása első napjaiban. Nagyvárad polgármestere azóta a marosvásárhelyi Czako szanatórium lakója. Hétfőn levél érkezett a polgármestertől, amelyben értesíti helyettesét, hogy amennyiben az orvosai engedik, rövidesen hazaérkezik Nagyváradra. Ertesülésünk szerint hazaérkezése után is tovább gyógykezelik a polgármester sérült lábát.

ESZTERHÁZY JÁNOS GRÓF REMELI, HOGY A SZLOVÁK KORMÁNY ORVOSOLJA A MAGYARSÁG PANASZAIT. Pozsonyból jelenti a Bud. Tud.: A szlovák parlament ülésén a propagandahivatal szervezőjéről és hatásköréről szóló törvényjavaslat vitájában felszólt gróf Eszterházy János is. Mindenekelőtt kiemelte, hogy az utóbbi időben azért nem szólalt fel a képviselőház előtt, mert azon a véleményen van, hogy ilyen gondterhes időben nem való a kisebbség kérelmeivel és panaszaival a parlament elé menni. A magyarság panaszait eljuttatta az illetékes kormánytényezőkhöz és meg van győződve arról, hogy orvosolni is fogják azokat. (MTI.)

Hírek a vármegyházáról, Nagyvárad. Saját tud. Kedden délelőtt központi választmányi ülés volt a vármegyházán víz Nadányi János alispán elnöke alatt. Az ülésen a képviselőválasztók névjegyzékének tervezetét vizsgálták felül. A megyeháza kistermében ugyancsak kedden délelőtt szarvasmarhatenyésztési értekezlet volt a szakelődök bevonásával. Az értekezleten a megyei tenyésztési viszonyok és kilátások kerültek szóba.

ÚJ ALORVOS A NAGYVÁRADI ÁLLAMI KÓRHÁZNÁL. A hivatalos lap legújabb száma közli, hogy dr. Rónai Ida kolozsvári tudományegyetemi klinikai gyakorlatot a N. fizetési osztály harmadik fokozatában a nagyvárad m. Kir. állami kórházhoz ideiglenesen alorvossá alkalmazták.

A visszafoglalt Délvidék teljes bekapcsolódása. Budapestről jelentik. A Hivatalos Lap legutóbbi számában sorozatos rendeletek jelentek meg arról, hogy a visszafoglalt délvidéki részeket bekapcsolhassák a magyar közigazgatásba. Az igazságszolgáltatás és ügyészségi szervezetek kiterjesztéséről, a pörös eljárásokról, a cégjegyzésekről, a volt jugoszláv közszolgálati alkalmazottak és nyugdíjasok, hadiárulások átmeneti járulékaikról is intézkedik a kormány illetékes szerve. Ezzel a visszafoglalt Délvidék újból szervesen csatlakozik az ország testéhez.

Porciunkula-bucsu a nagyvárad Kapucinus templomban. A Kapucinus-rend templomában augusztus másodikán lesz a hagyományos Porciunkula-bucsu ünnepe. Az ünnepet megelőző délután 6 órakor litánia és szentségkiáltás lesz. Másodikán reggel 7 órakor csendes mise, 9 órakor pedig ünnepélyes szentmise, szentségkiáltás és szent beszéd, délután 6 órakor litánia lesz. A katolikus hívek, akik ezen ünnepen a szentséghez járulnak és az anyaszentegyház szándékára imádkoznak, teljes bucsuban részesülhetnek annyiszor, ahányszor a rend templomát meglátogatják. Gyónni lehet már augusztus 1-én délután 2 órakor is.

„MEGÁLDOTTÁK-E A SZOVJET-OROSZ HADIZÁSZLÓKAT A MOSZKVAI SZÉKESEGHÁZBAN?” Ezzel a címmel az orosz sajtó kritika alá veszi az angol hírverésnek azt az állítását, amely szerint a moszkvai ortodox székesegyházban istentiszteleten megáldották a szovjet-orosz hadizászlókat. Az orosz lapok most — német forrás alapján — érdekes és a szovjet-orosz propaganda mesterkedésére jellemző megvilágítást adják az ügynek. Kiderült ugyanis, hogy a nagyban kikürtölt szovjet-orosz vallásos és hazafias ténykedés nem más, mint — filmreprez. Egy történelmi tárgyú mozarabban, amelynek a cselekménye közvetlen az első világháború előttről indul el, fordul elő ez a jelenet, amelyet a Kreml urai a politikájuknak megfelelően hasznosítottak a maguk számára. Lepergették az érdekelt angolszász diplomaták előtt. A világ tájékozottabb és kevésbé naiv közvéleményét azonban — irják az orosz lapok — nem lehet ilyen vaskos fuffanggal megtéveszteni.

Új hálókocsi járat Budapestre

Hajnaltól 2.40-kor induló személyvonat nagyváradról indulással hálókocsit visz Budapestre. Este 10-kor a hálókocsi elfoglalható. Hálókocsi jegyek kaphatók:

IBUSZ máv. hiv. menetjegyi-irodában Rákóczi u. 10/a Tel. 11-17

Augusztus elsején ismét megnyílik a városi könyvtár. A polgármesteri hivatal Nagyvárad város közönségének tudomására hozza, hogy a Városi Nyilvános Könyvtár a közkönyvtárhoz hasonlóan nyári szünetet befejezte és 1941 augusztus 1-től kezdődőleg ismét megnyílik az olvasó közönség számára. A látogatási idő a nyári időszak tartamára hétköznapokon délelőtt 10—2 óráig.

Kivégeztek kilenc vasgárdistát. Bukarestből jelenti a MTI. A bukaresti hadbíró Gheorghiu Vasile és Negrea Aurel dohánygyári tisztviselőket, volt vasgárdistákat halálra ítélték, mert revolverek rejtettek maguknál és különleges, saját életüket is kockáztató megbízatást vállaltak. Az ítéletet hétfőn este végrehajtották. Ugyancsak halálra ítélték és kivégeztek hét másik vasgárdistát, akik résztvettek a jilvai kémegyszárlásban, valamint Jorga és Madgearu meggyilkolásában. Ugyanezért halálra ítélték még 14 vasgárdistát. Ezek azonban szökésben vannak és így nem lehet rajtuk végrehajtani az ítéletet. (MTI.)

Temetés. Id. Bánvay Lajos nyug. P.T. altiszt 51 éves korában meghalt. Temetése szerdán 4 órakor lesz a Havassy kápolnából. Erdélyi „Concordia.”

Mérlegkészítő és javító Hitler Adolf utca 26 szám. SLIDER JOZSEF

A HADIMUZEUM KÜLÖN KIÁLLÍTÁST RENDEZ A LEGÚJABB HADTÖRTÉNELMI EMLÉKEKBŐL. A honvédelmi minisztérium hivatalos lapja közli a honvédelmi miniszter engedélyét, amelyet a Hadimúzeumnak adott, hogy az 1938—1941. évi történelmi események összegyűjtött hadtörténelmi emlékeiből külön kiállítást rendezzen. A kiállítás sikerének biztosítása érdekében a miniszter elrendelte, hogy a honvédség és a felvidéki kárpátaljai erdélyi és délvidéki vonatkozó emléktárgyakról, képekről, fényképekről, iratokról, okmányokról stb. jegyzéket állítson össze és azt szeptember 1-ig a Hadimúzeumnak megküldje. A jegyzék alapján a Hadimúzeum a kiállításra számbajöhető tárgyakat kiválasztja, bekéri és a tulajdonos megjelölésével kiállítja. A honvédelmi miniszter felkérte a honvédség tisztikarát és altisztjeit, hogy a tervezett kiállításon magántárgyakkal vegyen részt. A kiállítást előreláthatóan októberben nyitják meg (Magy. Tud.)

Római vár Budapest szívében. Olasz tudományos körökben nagy figyelmet és érdeklődést keltett annak híre, hogy a magyar főváros cityjében rövidesen ünnepélyesen megnyitják az Eskü-téri Földalatti Múzeumot. 1932-ben a régi piarista rendház lebontásakor és a tér rendezésekor tárták itt fel a 17. évszázaddal ezelőtt Diocletianus római császár parancsára épített átkelést biztosító várat, amely Pest városának lett magja. A múzeum közelében álló pesti várósi főplébániatemplom eredetileg a római vár keresztény parancsnokának volt házi szentélye, amikor a római birodalom államvallásként vette fel a kereszténységet. A múzeum bejáratánál a főváros vezetőisége a hely színen előkerült legszebb római feliratos köveket állította fel. A múzeum belsejének egyik főérdekesége a híres „esküteri sisak” lesz: a var hajdani római parancsnokának díszfegyverzetehez tartozott nagybecsű régészeti emlék, amelyet az Erzsébet-híd alapozásakor a pesti hídfő helyén találtak nagy mélységben Budapest új múzeuma hivatva van ország-világ előtt bizonyítani a magyar föld közel két évezredes kapcsolatát a Római Birodalommal, amelynek itteni emlékekben még ma is gazdag kulturmunkáját folytatja immár a második évezredben a keresztény magyarság.

Nagyváradot és Biharmegyét a Diószegi szőlészeti felügyelőséghez csatolták. Nagyvárad, a Magyar Távirati Iroda jelenti: A földművelésügyi miniszter új beosztása szerint Nagyvárad városát és Biharmegyét a biharmegyei szőlészeti és borászati kerületi főfelügyelőség hatáskörébe csatolták. A kirendeltség vezetője H e m e l a Ernő borászati és szőlészeti felügyelő.

Rendőrt gázolt egy ismeretlen gépkocsi a berettyóújfalui országúton. Nagyvárad. Saját tud. Könyen végzettsé válható szerencsétlenség történt hétfőn délután a Nagyvárad-Berettyóújfalui közötti országúton. Szentpeterszeg község határában egy ismeretlen rendszámú gépkocsi elütötte Szűcs János váradit próbarendőrt, aki kerékpárján Berettyóújfaluból Nagyváradra igyekezett. Szűcs János kezén és lábán sérült meg súlyosan. A mentők szállították be a Kózkórházba. Állapota nem életveszélyes.

FELHÍVÁS. Ertesítjük az Ipartestülethez tartozó iparosokat, hogy fizetéses szabadságra utazó alkalmazottaik részére kedvezményes utazásra jogosító igazolványok az Ipartestület hivatalában kapható. *Elnökség.*

Őszinte muzikálka

Mazurka

— Bemutató a Belvárosi Mozzóban

A régi orosz világra vet megrendítő fényt az az izgalmas, minden részletében érdekes és szép film, amelyet hétfőn mutatott be a Belvárosi mozzó, s amely film keretében ismét átélvezhetjük a nagy lengyel filmszínésznő: Pola Negri művészi játékát. Bűnügyi film keretében mutatja be az író az igazi, minden áldozatra kész anyaságot.

Azeneakadémián meglát egy fiatal leányt a világhírű lengyel zongoraművész. A gyakorlott nőhódító módját ejti, hogy a tapasztalatlan urileányt megismerkedjék, sőt később egy bárba is elcsalja. A bárban egy énekesnő is működik. Mikor ez meglátja őket a páholyban — elájul. A zavart a zongoraművész arra használja fel, hogy a mitsem sejtő leányt elvigye onnan, de a közben eszméletre tért énekesnő a lépcsőházban lelövi a zongoraművészt. A bíróság előtt aztán vallomást kell tennie, de mivel a tanúk között a lány is ott van, az énekesnő makacsul hallgat. Végre zárt tárgyaláson elmondja, hogy a zongoraművész még 1912-ben udvarolt neki a varsói operában, ahol énekesnő volt, de ő egy gárdatiszthez ment nőül és lelépett a színpadról. A zongoraművész azonban tovább üldözte és 1914-ben, amikor a férje már a fronton volt, egy házimulatságon leittatta és a lakására vitte. Később hazatért a férje, aki a fronton elvesztette a félkarját. Az asszony nagy lelkitusát viv, elmondja-e ezt a botlását, ami akaratán kívül történt? A zongoraművész levelekkel zaklatja, végre is felrohan a lakására és könyörög neki, hagyja békén. A férj gyantut fog és — a zongoraművész lakása előtt vár a feleségére. A látszat a nő ellen vall, elválnak. Az asszony visszatér a színpadra, de csak bárókban kap szerződést. Így kerül husz év múlva Bécsbe, ahol — a saját lányával látja ott a bárban a léha zongoraművészt. Ezért lövi le. A bíróság 3 évi börtönrre ítéli.

Pola Negri mesteri játékkal mintázta meg a férjét és a gyermekét lelke mélyén szerető hitvest és anyát. A rendezés és a szép képek teszik teljesé a művészi filmet.

Előzőleg nagyon érdekes harctéri híradót vetitettek. (—La.)

Okvetlenül szerezzék meg könyvtára számára a napjainkban élt cirkuszi lovárnóból misztikus apácává lett

Beáta nővér életrajzát.

Mozifilmmel érdekesebb eseménytalmaztat olvasója elé ez a bámulatos életrajz. Hősies határszárval mindenki ben csodalakozást, apostoli lelkületével pedig az olvasóban lelki nélkülendülést vált ki

Ara 3.40 Pengő

Mi újság a piacon?

Nagyvárad. Saját tud. A hétfői élelmiszerpiacon — bár általában nagy volt a felhozatal — különösen a zöldségfélék ára nem állott arányban a felhozattal. Így bőségesen volt zöldpaprika a piacon, az ára mégis aránytalanul magas volt. Valószínűnek látszik, hogy a paprika árát az árusok mesterségesen tartják ilyen magasan. Hasonló az eset más cikkeknél is. Erről legjobban akkor győződhetünk meg, ha akár a fővárosi, akár a más városbeli árakat tanulmányozzuk, mindenütt olcsóbb a piac, mint nálunk. Hogy ennek mi az oka, azt az illetékeseknek kötelessége megállapítani s az ő kötelességük megtenni a szükséges intézkedéseket is. Az elmúlt hétfői hetipiac óta szinte mindennek emelkedett az ára a piacon. Csak alig néhány cikk képez kivételt. A vajhiány még mindig tart. Hat pengős maximumis áron nem lehet vajhoz jutni. Részletes beszámolóink a következők:

Zöldségpiac.

Nagy felhozatal. Az árak nagyrésze emelkedett. Levesbevaló zöldség vegyesen csomója 10—15 fillér, nyári rózsaburgonya kicsiben kg. 22—25 fillér, mázsás tételben 18—20 P, zöldbab kg. 25—30 fillértől, zsenge szemesbab kg. 90—100 fillér, ugorka darabja 3—4—5 fillértől, fehércaposzta fejenként 6—12 fillér, kelkáposzta fejenként 8—14 fillér, kalaráb drb. 3 fillértől, karfiol fejenként 18—30 fillér, borsó csöves kg. 80—110 fillér zsenge szemesborsó kg. 1—20—150 fillér, spenót kg. 60 fillér, sóska kg. 50 fillér, retek csomója 8—10 fillér paradicsom kg. 110—140 fillér, töltenivaló paprika drb. 6—10 fillér, erős hegyes paprika drb. 4—6 fillér, kékparadicsom drb. 40 fillér, tök drb. 20 fillértől, vöröshagyma csomója 5—10 fillér, saláta fejenként 6—8 fillér, zsenge kukorica csövenként 10-14 fillér, gomba fajta szerint kg. 1—1.60.

Gyümölcsiac.

Gyenge felhozatal. Az árak emelkedtek. A gyümölcsiac újdonsága a sárgadinnye. Csak kisebb tételek voltak belőle s az ára még igen magas. Részletes árak: Kajszin barack kg. 1.10—1.60 P, nyári alma fajta szerint 1.20 pengőtől 2 pengő felül, körte fajta szerint 1.80 pengőtől 2.50 pengőig, ribizli kg. 1.30—1.40 P, korai Margit-szilva kg. 1.20 P, ringló kg. 1.50—1.60 P, móra-bóra kg. 1.20 P, málna kg. 1.50 P, spanyolmeggy kg. 2.40—3 P, francia barack kg. 2.50 P, sárga cukordinnye kg. 1.40—1.90 P, ananászdinnye kg. 1.80—2 P, citrom drb. 10 fillértől.

Tejpiac.

Közepes felhozatal. Vaj nem volt a piacon. Árak: Tej lit. 30—33 fillér, tejföl lit. 1.30—1.40 P, tehéntúró kg. 1.40—1.60 P, juhtúró 2.80—3 P, sajt kg. 2.80—3 P.

Egyéb.

A baromfi- és halpiac árai nem változtak lényegesen, azért a részletes árakat nem közöljük. A terménypiac, mint a múlt héten, most is felhozatal nélküli volt. Az első osztályú búkkfa mázsája 5 P, mosószippan kg. 1.25 P, a toll kilója 9—11 P, gyapjú kg. 3.50—4 P.

Hirdessen a Magyar Lapokban

Az Országos Magyar Sajtókamara hivatalos közleménye

A m. kir. miniszterelnök úr, mint az Országos Magyar Sajtókamara felügyeleti hatósága a Budapesti Közlöny 1941. július 20-án közzétett 4.600—1941. M. E. sz. kormányrendelettel újból szabályozta a napilapok oldalterjedelmét és annak arányában a napilapok árát. A kormányrendelet mind a Budapest, mind a vidéken megjelenő napilapok oldalterjedelmére, valamint a példányonkénti eladási és előfizetési árára vonatkozólag csoportokat állított fel, megszabván ezzel azt, hogy a lapkiadóvállalat által választott csoportbeli oldalterjedelmet és annak árát a lapkiadóvállalat köteles betartani.

Az Országos Magyar Sajtókamara e közlésével megismétli igazgatóválaszmányának a m. kir. miniszterelnök úr, mint felügyeleti hatósága által is jóváhagyott azt a határozatot, hogy minden időszaki sajtótermék csakis a lappéldányon feltüntetett példányonkénti eladási és előfizetési ár ellenében terjeszthető, illetőleg adható el.

Az Országos Magyar Sajtókamara, mint a lapkiadók és újságírók érdekviseleti szerve egyöntetű állásfoglalás céljából szükségesnek tartja az újságolvasó közönséget és a magyar társadalmat tájékoztatni a kormányrendelettel beállított új helyzetről és ezért e közlést valamennyi Budapest és vidéken megjelenő politikai napilap nevében adja közzé.

A m. kir. miniszterelnök úrnak a napilapok oldalterjedelmét és a napilapok árát szabályozó rendelete 1941. augusztus 1-én lép hatályba.

Budapest, 1941. július 26.

Országos Magyar Sajtókamara.

A rendelet értelmében tehát 1941. augusztus 1-től kezdve lapunk hétköznapi ára: — — — 10 fillér.

Vasárnapi ára — — — 16 fillér.

Előfizetési ára 1 óra 2.50 P.

Előfizetési ára 1/4 évre 7.20 P.

Lapunk augusztus 1-től kezdve hetenként hétköznap 8, vasárnap 12 oldalterjedelemben jelenik meg.

A Magyar Lapok kiadóhivatala.

SPORT

Aranyossy kerületi csúcsot uszott, két győzelmet aratott a vizilabda-csapat

Nagyvárad. Saját tud. Nagy érdeklődés mellett tartották meg a kolozsvári egyetemi stadionban az erdélyi kerület úszóbajnokságának küzdelmeit szombaton és vasárnap.

A bajnoki versenyeken öt egyesület: az NSE, a KAC, a KEAC, a Nagybányai SE és a KMSC versenyzői indultak.

A kétnapos versenyen kiemelkedő eredményt értek el szombaton a 200 méteres mellúszásban és a 400 méteres női gyorsúszásban.

A 200 méteres mellúszást Aranyossy László nyerte 3:04 mp. kerületi csúcs idővel.

A vizilabdamerkőzések során az NSE 11:1 arányú győzelmet aratott a KAC B-csapat felett.

A vasárnapi versenyek részletes eredményei a következők:

1500 méteres gyorsúszás: 1. Józsa NSE. 2. Jordache, 3. Smidt NSE.

100 méteres hát: 1. Aranyossy NSE

2. Fiktusz NSE. 3. Vass A. NSE.

200 méteres váltó: 1. KAC. 2. NSE.

100 méteres váltó: 1. NSE. 2. NSE. B

100 méteres női, ifj. vegyesváltó:

1. KAC 6:08.2.

50 m. leány mell: 1. Póczy Mimi

KAC 55 mp. 2. Farkas Mártha KAC

1 p. 3. Demeter Enikő 1:01.8.

100 méteres női hát: 1. Bereczky A.

KAC 1:51.2. 2. Gazdák I.

50 méteres fiú hát: 1. Várfalvy NSE

48.8 mk. 2. Daboczi KAC 52.6 mp.

3. Gáll KAC 54.2 mp.

Vizilabda-merkőzés: NSE—KAC 7:5.

NSE: Popity—Vass, Josa, Aranyos

sy—Péchy, Gubicza, Szántay.

KAC: Gurath—Drotleff, Bázsa—Major

—Jordache, Csizmás, Csipkés.

A merkőzés igen nagy küzdelmet

hozott, Vízváry (Bp.) kitűnő bíráska-

dása mellett. A merkőzés rendes ide-

jét kétszer hat perccel meghosszabbította, így alakult ki a nagyváradiak teljesen megérdemelt győzelme. Góldobók: Szántay (3), Péchy (3), Aranyossy (1), illetve Csizmás (2), Major (1), Jordache (1) és Drotleff (1).

A kerületi bajnokságokon résztvevő nagyváradiak panaszkodtak amiatt, hogy a kolozsváriak részéről bizonyos fokú lenézésben volt részük.

Annál nagyobb volt aztán az örömmük, amikor a jobbnál jobb eredményeket érték el, különösen a vizilabda merkőzések során aratott kettős győzelmet emelte nagyban a nagyváradiak tekintélyét.

A bajnokságokon az NSE 12 úszóval vett részt Dvorzsák Lajos szakosztályvezető vezetésével.

A mostoha körülmények között elért eredményekre büszkék lehetnek a nagyváradi úszók.

Gyomai TK—Kolping-Egyetértés 2:2 (1:0)

(Gyoma) A Kolping-Egyetértés kitűnő együttese vasárnap Gyomán vendégszerelt nagy sikerrel. A gyomaiak meleg fogadtatásban részesítették az első hozzájuk látogató erdélyrészi labdarúgó csapatot.

Nálunk szokatlan nagy számú közönség nézte végig a barátságos mérkőzést, amelyen a váradiak 2:2 eredményt értek el. A váradiak góljait Bartha és Liszka lőtte.

A mozgóképszínházak műsora

BELVÁROSI: Mazurka.

KORONA: A lancosnő.

APOLLÓ: Az új rokon.

APRÓHIRDETÉSEK

Apróhirdetés szavanként 14 fillér, Alláskeresőknél 25 százalék engedmény

Lakás

HUNNIA

nagyszállóban
kényelmesen berendezett
hónapos szobák kiadók.

Adás-vétel

Férfiruhákat, használtakat, jól venni és eladni Molnárnál lehet, Bémerter 1. (udvarban). Levelezőlap hívásra házhoz jövök. 756

Aranyat, briliánt, ezüstöt magas áron veszek, órát, ákszert javítok. Gyenge István ékszerész, Rakóczi ut 19.

Schöberl ágy, garantált féregmentes, jó állapotban, tiszta szép huzattal, olcsón, ugyanott 13 és fél négyzetméteres világos külföldi szmirna szőnyeg használt állapotban 160 pengőért eladó. (Alkalmos vidéki ebédlőbe, szalonba, orvosi váróba, rendelőbe). Alapí u. 1. ajtó 2, reggel 9—délután 3-ig. 951

Aranyat, ezüstöt napi áron veszek. Tiszay órás és ékszerész, Nagyvárad, Rakóczi-ut 6.

Különpéle

A nagyváradi határban egy 417 holdas és egy 170 holdas birtok hosszabb időre haszonbérbe kiadó. Érdeklődni lehet Bereczky Ferenc városgazdánál Nagyszalontán.

Könyvnapí árak:

Tóth Tihamér:

Krisztus király 10 P. helyett 6 P.
Tizparancsolat I. " " 6 "
Tizparancsolat II. " " 6 "
Hiszek egy Istenben " " 6 "
Hiszek egy egyházban " " 6 "
Krisztus és az ifjú 5 P. helyett 3 "

Zakar András:

Tihamér püspök élete füzve 4 "
Tihamér püspök élete kötve 5 "

Javító- és magánvizsgákra eredményesen előkészít okl. tanár. Beöthy Ödön-u. 42. (kapuval szemben). 825

Allást kezes

Perfekt főzőnőnek ajánkozik csak uri házhoz. Kálvária utca 23. sz.

Középkorú, megbízható nő, a háztartás minden ágában jártas, főzéshez kitűnően ért, önnálló háztartást vállalna. Esetleg vidékre is megy. Címeket: „megbízható” jelígre a kiadóba.

Allást nyec

Négy középszkolát végzett pincértanulókat felvesz Mátyás étterem, Katolikus Kör.

Kenyeres lányokat felvesz Mátyás étterem. Katolikus Kör.

KIADÓTULAJDONOS:

SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA R. T.

Fő- és felelősszerkesztő: Feltaláló kiadó:
Dr. Paál Árpád Dr. Scheffler Ferenc
a Szent László-nyomda Rt.
igazgatója

Készült a Szent László-nyomda r. t. körirógépén. Nagyvárad, Szilágyi Dezső-utca 5. szám.